

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
„Харківський політехнічний інститут“

Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс

Частина II

*За редакцією проф. П.Г. Перерви, проф. М.І. Погорєлова
проф. С.А. Меховича, проф. МЛ. Парки*

*Затверджено Міністерством
освіти і науки України
як підручник для студентів
вищих навчальних закладів*

Харків НТУ „ХПІ“ 2011

ББК 65.050.24 У.67
УДК 330.341.1;658589

*Рецензенти: П.Л. Бубенко, д-р екон. наук., проф.,
директор Північно-Східного наукового центру НАН і
Міносвіти та науки України;
О.М. Теліженко, д-р екон. наук., проф., зав. каф.
управління Сумського державного університету;*

В.Є. Момот, д-р екон. наук., проф., проректор з наукової роботи, зав. каф. менеджменту Дніпропетровського університету економіки та права

Гриф надано Міністерством освіти і науки України (лист № 14/18-Г-6 від 09.01.2009)

У.67

Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс. Підручник / За ред. проф. Перерви П.Г., проф. Погорелова М.І., проф. Меховича С.А., проф. Парки МІ. - Харків: Віровець А.П. «Апостроф», 2011. - 623 с. - Укр. мовою.

ISBN 978-966-2579-02-4

У підручнику розглядаються найважливіші дисципліни магістерського курсу, які є нормативними при підготовці фахівців зі спеціальностей «Менеджмент інноваційної діяльності» та «Управління інноваційною діяльністю». Розглядаються структура, стан, основні тенденції та особливості форм і методів активізації, інноваційної діяльності, механізм і специфіка створення та комерціалізації інновацій. Детально розглянуті всі теми відповідної типової навчальної дисципліни, а також висвітлено ряд додаткових питань та напрямків.

Підручник розраховано на студентів вищих закладів освіти, аспірантів, викладачів і наукових співробітників, а також усіх, хто займається або цікавиться проблемами інноваційної діяльності.

ISBN 978-966-2579-02-4

© П.Г.Перерва,

М.І.Погорелов,

С.А.Мехович, М.І.Ларка, та інші автори, 2011

©НТУ „ХПГ”, 2011

Зміст

ВСТУП

РОЗДІЛ ІХ БРЕНДІНГ

ТЕМА 1 СУТНІСТЬ БРЕНДШГУ

1.1 Основні поняття

1.2 Бренд і товарна марка: загальне й відмінності

1.3 Атрибути торгівельної марки

1.4 Сприйняття атрибутів торгівельної марки

1.5 Процес створення бренду

ТЕМА 2 УПРАВЛІННЯ БРЕНДОМ

2.1 Функції торгівельної марки

2.2 Марочні стратегії

2.3 Управління брендом

2.4 Принципи позиціонування бренду

2.5 Інтегрований брендінг

ТЕМА 3 ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ БРЕНДУ

3.1 Характеристика методів визначення вартості бренду

3.2 Джерела даних

3.3 Вимірювання знецінення вартості бренду

ТЕМА 4 СПОЖИВАЦЬКА ПОВЕДІНКА ВІДНОСНО БРЕНДУ

4.1 Підходи до забезпеченості лояльності споживачів до бренду

4.2 Формування корпоративної культури

ТЕМА 5 ПРАВОВІ ОСНОВИ БРЕНДШГУ

5.1 Правова складова брендигу

5.2Складові частини контрафакту

РОЗДІЛ X МАРКЕТИНГ ІННОВАЦІЙ

ТЕМА 1 СПЕЦИФІКА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ТОВАРУ

1.1Сутність маркетингу інновацій

1.2Товар та його властивості. Інновація як товар

1.3Планування та створення інновації

1.4Оцінка конкурентоспроможності товару

ТЕМА 2 МАРКЕТИНГОВИЙ ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА ІННОВАЦІЇ

2.1Аналіз існуючого попиту на інновації

2.2Мотивація суб'єктів інноваційної діяльності

2.3Створення та стимулювання попиту на інновації

2.4Методи прогнозування потреб

2.5Міжнародний маркетинг нововведень

ТЕМА 3 ОРГАНІЗАЦІЯ МАРКЕТИНГУ ІННОВАЦІЙ

3.1Методологічні основи формування ринку в сфері досліджень та розробок

3.2Моделі ринку нововведень

3.3Інноваційне забезпечення розширення меж ринку

3.4 Технології захисту інновації від конкурентів

3.5 Маркетинг нововведень, створених у виробництві та побічних результатів інноваційної ЦДДКР

ТЕМА 4 МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА РИНКУ ІННОВАЦІЙ

4.1Маркетинговий аналіз результатів наукових досліджень

4.2Цільовий сегмент ринку інновацій та його вибір в умовах глобалізації

4.3Маркетингові рішення у товарній інноваційній політиці

4.4 Маркетингова інформаційна система в інноваційній діяльності

4.5 Апробація інновації на ринку. Вивчення реакції покупців на новий товар

4.6 Маркетингова інноваційна система

ТЕМА 5 МАРКЕТИНГОВА ЦІНОВА ПОЛІТИКА В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ

5.1 Роль цінового фактору в стратегії інноваційного підприємства

5.2 Стратегії і моделі ціноутворення на товари-імітатори

5.3 Стратегії і моделі ціноутворення на абсолютно нові товари

5.4 Ціноутворення в рамках товарної номенклатури

РОЗДІЛ XI ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

ТЕМА 1 СИСТЕМА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1 Поняття інтелектуальної власності

1.2 Складові системи інтелектуальної власності

1.3 Система патентної інформації і документації

ТЕМА 2 ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

2.1 Економічна природа інтелектуальної власності

2.2 Інтелектуальна власність як нематеріальний актив

2.3 Оцінка вартості прав інтелектуальної власності

2.4 Способи комерціалізації прав на об'єкти інтелектуальної власності

ТЕМА 3 УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

3.1 Поняття і принципи управління інтелектуальною власністю

3.2 Управління інтелектуальною власністю на етапі розроблення інноваційної продукції

3.3 Управління інтелектуальною власністю на етапі набуття правової охорони

3.4Управління інтелектуальною власністю на етапі а комерціалізації

3.5Управління інтелектуальною власністю на етапі правового захисту

РОЗДІЛ XII ПАТЕНТНЕ ТА АВТОРСЬКЕ ПРАВО

ТЕМА 1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВА

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1Поняття та система інтелектуальної власності

1.2Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності

1.3Джерела інтелектуальної власності

ТЕМА 2 МІСЦЕ ПАТЕНТНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

2.1Поняття та принципи патентного права

2.2Поняття та види патентних правовідносин

2.3Патентно-правові системи світу

ТЕМА 3 СУБ'ЄКТИ ПАТЕНТНОГО ПРАВА

3.1Правовий статус автора в патентному праві

3.2Патентовласники, як суб'єкти патентного права

3.3Патентні повірені

ТЕМА 4 ПРАВОВА ОХОРОНА ОБ'ЄКТІВ ПАТЕНТНОГО ПРАВА

4.1Поняття і види об'єктів винаходу

4.2Поняття і критерії патентоспроможності корисної моделі

4.3Поняття і ознаки промислового зразка

ТЕМА 5 ОФОРМЛЕННЯ ПАТЕНТНИХ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ

ПАТЕНТНОГО ПРАВА

5.1Форми правової охорони в патентному праві

5.2Стадії оформлення патентних прав

5.3Патентні мита

ТЕМА 6 ОФОРМЛЕННЯ ТА ПОРЯДОК ПОДАЧІ ЗАЯВКИ

6.1 Право на подачу заявки

6.2 Склад заявки на винахід і корисну модель

6.3 Заявка на промисловий зразок

ТЕМА 7 РОЗГЛЯД ЗАЯВКИ В ДЕРЖДЕПАРТАМЕНТІ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

7.1 Загальні положення про проведення експертизи

7.2 Експертиза заявки на винахід і корисну модель

7.3 Експертиза заявки на промисловий зразок

7.4 Оскарження рішень експертизи

ТЕМА 8 ЗАСАДИ ВИДАЧІ ПАТЕНТУ ТА ПРИПИНЕННЯ ЙОГО ДІЇ

8.1 Публікація відомостей про патент

8.2 Реєстрація та видача патенту

8.3 Припинення дії патенту

ТЕМА 9 ВИКОРИСТАННЯ ПАТЕНТНИХ ПРАВ

9.1 Права і обов'язки патентовласника

9.2 Поняття і види ліцензійного договору

9.3 Поступка патентних прав

9.4 Обмеження прав патентовласника

ТЕМА 10 АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА ЯК ІНСТИТУТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УКРАЇНИ

10.1 Становлення і розвиток авторського права

10.2 Предмет авторського права і суміжних прав

10.3 Завдання та принципи авторського права і суміжних прав

ТЕМА 11 ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

11.1 Поняття та ознаки об'єктів авторського права

11.2 Твори, які не є об'єктами авторського права

11.3 Види об'єктів авторського права

ТЕМА 12 СУБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

12.1 Автори як суб'єкти авторського права

12.2 Співавторство: поняття й ознаки. Види співавторства

12.3 Юридична особа як суб'єкт авторського права

12.4 Інші суб'єкти авторського права

ТЕМА 13 ПРАВА АВТОРІВ

23.2 Виняткова природа авторських прав

13.2 Особисті немайнові права авторів

13.3 Майнові права авторів

ТЕМА 14 АВТОРСЬКИЙ ДОГОВІР

14.1 Поняття авторського договору, його особливості та види

14.2 Зміст авторського договору

14.3 Підстави припинення авторського договору

ТЕМА 15 СУМІЖНІ ПРАВА

15.1 Поняття і сфера дії суміжних прав

15.2 Охорона прав виконавців, виробників фонограм, організації мовлення

15.3 Обмеження майнових прав суб'єктів суміжних прав

ТЕМА 16 КОЛЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ АВТОРСЬКИМИ ПРАВАМИ

16.1 Поняття і способи управління майновими правами суб'єкт авторського права і суміжних прав

16.2 Діяльність організацій колективного управління

ТЕМА 17 ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

17.1 Поняття захисту прав інтелектуальної власності

17.2 Форми захисту прав інтелектуальної власності

17.3 Способи захисту прав інтелектуальної власності

РОЗДІЛ XIII МІЖНАРОДНЕ ПРАВО І

СПІВРОБІТНИЦТВО В

ГАЛУЗІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

1.1 Поняття, предмет, система міжнародного приватного права

1.2 Джерела міжнародного приватного права

ТЕМА 2 МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

2.1 Система міжнародно-правової охорони інтелектуальної власності

2.2 Міжнародні організації в галузі охорони інтелектуальної власності

2.3 Міжнародно-правові акти в галузі інтелектуальної власності

ТЕМА 3 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

3.1 Міжнародно-правова охорона авторського права

3.2 Міжнародно-правова охорона суміжних прав

ТЕМА 4 МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

4.1 Загальна характеристика міжнародно-правової охорони промислової власності

4.2 Міжнародно-правова процедура патентування

4.3 Міжнародний патентний пошук

4.4 Міжнародна патентна класифікація

ТЕМА 5 МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВРОБІТНИЦТВА В ГАЛУЗІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

5.1 Міжнародне спільне проведення науково-технічних досліджень

5.2 Міжнародні цивільно-правові угоди в галузі інтелектуальної власності

5.3 Міжнародне технічне сприяння

РОЗДІЛ XIV ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ

ТЕМА 1 УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ТРАНСФЕРУ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ

1.1 Визначення технології, як об'єкту інтелектуальної власності

1.2 Класифікація технологій

1.3 Сутність трансферу та комерціалізації технологій

1.4 Структура управління трансфером технологій в

1.5 Прогнозування технологічного розвитку. Технологічні уклади

ТЕМА 2 ПРОВЕДЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО АУДИТУ

2.1 Сутність технологічного аудиту

2.2 Базові підходи до оцінки комерційного потенціалу технологічних новацій

2.3 Методи експрес-аналізу комерційного потенціалу технологічних новацій

ТЕМА 3 ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

3.1Класифікація організаційних форм трансферу технологій

3.2Організаційна підготовка технологій до трансферу

3.3Організаційна модель трансферу технологій на основі процесового підходу

3.4Організаційна модель трансферу технологій на основі функціонального підходу

ТЕМА 4 СПЕЦИФІЧНІ ФОРМИ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБМІНУ

4.1Лізинг

4.2Франчайзинг

4.3Спільне підприємництво

4.4Інжиніринг

ТЕМА 5 ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ОСНОВНА ФОРМА ТРАНСФЕРУ І КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ

5.1Сутність ліцензій та їх види. Основні учасники процедури складання ліцензійних договорів: ліцензіар та ліцензіат

5.2Ціна ліцензії. Характеристика основних форм ліцензійної винагороди

5.3Методи визначення економічної ефективності продажу та придбання ліцензій

5.4Зміст та структура ліцензійної угоди

ТЕМА 6 МЕТОДИ ВАРТІСНОЇ ОЦІНКИ ОБ'ЄКТУ

6.1Порівняльна характеристика методів вартісної оцінки інтелектуальних новацій

6.2Характеристика методів витратного підходу

6.3Характеристика методів прибуткового (дохідного) підходу

6.4Характеристика методів ринкового (порівняльного) підходу

ТЕМА 7 УЧАСТЬ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНОМУ ТРАНСФЕРІ ТЕХНОЛОГІЙ

- 7.1 Сучасний стан та перспективи розвитку процесів міжнародної комерціалізації технологій в Україні
- 7.2 Загальна характеристика світового ринку технологій
- 7.3 Географічна структура світового ринку технологій
- 7.4 Особливості міжнародної передачі технологій
- 7.5 Сучасні напрямки міжнародного трансферу технологій
- 7.6 Форми міжнародного трансферу технологій
- 7.7 Особливості ліцензування та франчайзингу в міжнародному трансфері технологій

РОЗДІЛ XV МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ТЕМА 1 НАУКА Й НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

- 1.1 *Поняття про науку. Роль науки в розвитку суспільства*
- 1.2 *Визначення й класифікація наукових досліджень*
- 1.3 *Основні етапи науково-дослідної роботи*

ТЕМА 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ Й ТВОРЧОСТІ

- 2.1 *Поняття наукового знання*
- 2.2 *Методи теоретичних і емпіричних досліджень*
- 2.3 *Елементи теорії й методології науково - технічної творчості*

ТЕМА 3 СИСТЕМА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ

- 3.1 *Особливості проведення наукових досліджень у ВНЗ*
- 3.2 *Науково-дослідна робота студентів у вищій школі*
- 3.3 *Схема проведення наукових досліджень у ВНЗ*

ТЕМА 4 ОРГАНІЗАЦІЯ І ПЛАНУВАННЯ НАУКОВО - ДОСЛІДНОЇ Й НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

- 4.1 *Цілі, завдання науково-дослідної діяльності*

4.2 Організація, планування і впровадження науково-дослідних робіт

4.3 Взаємозв'язок, єдність навчального і наукового процесів

ТЕМА 5 НАПРЯМИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ЕТАПИ НАУКОВО - ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ

5.1 Види і напрями наукового дослідження

5.2 Етапи науково дослідницької роботи

ТЕМА 6 НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ПАТЕНТНА ІНФОРМАЦІЯ

6.1 Науково-технічна інформація і її пошук

6.2 Вивчення і аналіз науково-технічної інформації, формулювання мети і завдань наукових досліджень

6.3 Поняття, функція патенту і права патентовласника, патентна інформація

ТЕМА 7 ОСНОВИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

7.1 Поняття експерименту і його види

7.2 Логічні засоби експериментального дослідження. Експериментальні факти і методи

7.3 Методологія експериментальних досліджень

ТЕМА 8 ПОПЕРЕДНЯ ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТУ

8.1 Помилки експерименту, їх типи

8.2 Методи виключення помилок

ТЕМА 9 ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

9.1 Оформлення звітів про науково-дослідні роботи

9.2 Підготовка наукових матеріалів до публікації

ТЕМА 10 ВПРОВАДЖЕННЯ І ЕФЕКТИВНІСТЬ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

10.1 Впровадження результатів науково-дослідних робіт

10.2 Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень

ТЕМА 11 МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ І ЇЇ ОФОРМЛЕННЯ

11.1 Технологічні прийоми наукової творчості в економічних дослідженнях

11.2 Послідовність і основні вимоги при оформленні магістерської дисертації

СТРУКТУРА КУРСУ